

การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

SCHOOL VISION-BASED SOCIAL STUDIES CURRICULUM DEVELOPMENT

Received: May 31, 2023

Revised: July 13, 2023

Accepted: July 16, 2023

ณัฐภัทร คล้ายสุวรรณ^{1*}, อัญชลี ศรีกลชาญ² และ นาทยา ปิลันธนานนท์³
 Nattapat Klaisuwan^{1*}, Anchalee Srikolchan² and Nataya Pilanthananond³

*Corresponding author, Email: nattapatklaisuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเป็นการตกผลึกของความปรารถนาและมุ่งหวังของโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ ทั้งยังเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาที่นำมาใช้เป็นฐานคิดในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ บริบทเฉพาะของผู้เรียน งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและประเมินผลหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษาผ่านการลงมือ ปฏิบัติร่วมกันของคณะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ โดยเริ่มจากการสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องกับคณะครู กำหนดวัตถุประสงค์ จุดเน้น สมรรถนะสำคัญ และผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงจุดเน้น ในวิสัยทัศน์สถานศึกษา ธรรมชาติและเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาในการพัฒนาพลเมือง มีการกำหนดโครงสร้าง หลักสูตรและพัฒนารายวิชาพื้นฐาน จำนวน 28 รายวิชา โดยเริ่มจากการกำหนดประเด็น (Theme) ประจำรายวิชา ที่ส่งเสริมการบูรณาการสอดคล้องกับธรรมชาติรายวิชา คำนึงถึงบริบทของผู้เรียน จากนั้นพัฒนาคำอธิบายรายวิชา ที่กระชับเป็นเหตุเป็นผลสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ กำหนดชื่อวิชาที่สอดคล้องกับจุดเน้นและเป้าหมาย รายวิชาแล้วนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง และเหมาะสมของหลักสูตร จากนั้นนำไปให้ผู้บริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 ท่าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาโรงเรียนบางกะปิ จำนวน 25 ท่าน ประเมินผลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ หลักสูตร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, สังคมศึกษา, วิสัยทัศน์สถานศึกษา

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ M.Ed. Student, Social Studies Education Program, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Asst. Prof., Dr., Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Advisor

³ รองศาสตราจารย์, ดร. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

³ Assoc. Prof., Dr., Faculty of Education, Kasetsart University, Co-Advisor

Abstract

School vision is the crystallization of the desires and hopes of a school, a community, and a nation. It is also the goal of the school to develop students, which can be based on curriculum development in line with the specific context of students. This research aims to develop and evaluate school vision based-social studies curriculum through the joint action of teachers in the social studies department at Bangkapi School. It starts with conveying the right concepts for teachers, then defining objectives, curriculum focus, school competencies, and learning outcomes in accordance with each other considering the focus of the school vision, as well as the nature and goals of the social studies course in terms of citizen development, to determine the structure of the curriculum and develop 28 courses, to set the theme for each course that promotes integration consistent with the nature of the course, taking into account the context of the learners, developing concise, rational course descriptions that reflect the learning outcomes that students will be developed in that course and define course names that are consistent with the focus and goals of the course. Then, the developed curriculum was sent to a focus group with 6 experts to consider the consistency and suitability of the curriculum. Then, the complete curriculum was brought to 10 school curriculum administrators and 25 promoters of education in Bangkapi School to evaluate the suitability and feasibility of the curriculum. The results indicated that the curriculum was appropriate at the highest level and that the curriculum had the possibility of being applied at a high level.

Keywords: Curriculum development, Social studies, School vision

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน (Standards-Based education) ที่ให้อิสระกับสถานศึกษาในการออกแบบการจัดการศึกษา โดยนำมาตรฐานมาปรับแต่งให้สอดคล้องกับบริบทของตน และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถตามที่มาตรฐานคาดหวังซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษา ทั้งยังส่งเสริมให้สถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียนตามเป้าหมายที่ประเทศกำหนดไว้ แต่ในการปฏิบัติจริงกลับมีลักษณะโน้มเอียงไปในลักษณะการอ้างอิงมาตรฐาน (Standard-referenced) ที่นำเอามาตรฐานมาอ้างอิงข้อต่อข้อ นำมาตรฐานมาเป็นหลักสูตร เป็นรายวิชา เป็นหน่วยการเรียนรู้ นำเอาสาระการเรียนรู้แกนกลางมากำหนดเป็นเนื้อหาที่จะสอน และเป็นข้อสอบที่จะออก ส่งผลให้สถานศึกษาไม่มีอิสระในการจัดการศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับธรรมชาติและเป้าหมายของการจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน (นาตยา ปลัณธนานนท์, 2564; พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานจะถือว่ามาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบการจัดการศึกษา ในภาพรวม ขณะที่หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกรอบจุดประสงค์การจัดการศึกษาเพื่อส่วนตนของผู้เรียน มาตรฐานจึงไม่ใช่หลักสูตรที่ผูกมัดการจัดเนื้อหาการเรียนการสอน หรือการวัดประเมินให้เป็นไปในลักษณะที่เหมือนกันทั่วประเทศ การพัฒนารายวิชาหน่วยการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรอิงมาตรฐาน จึงต้องคำนึงระหว่างบริบทของผู้เรียน พื้นที่โรงเรียน ชุมชน และสภาพภูมิสังคมกับความคาดหวังของประเทศที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ (นาคยา ปิณฑานนท์, 2564) การจัดการเรียนการสอนจึงยืดหยุ่น เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตามการศึกษาศาสนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับของ ดร.ณิ จาปาทอง (2560) กลับพบว่า ครูส่วนมากนิยมจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะการคิด และไม่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการลักษณะการจัดการเรียนการสอน จึงมีลักษณะผูกขาดเป็นรูปแบบเดียวกันในทุกพื้นที่ ซึ่งการปฏิบัติงานลักษณะดังกล่าวถือว่าไม่สอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นการนำองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ มาเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดเป็นรายวิชาที่สอนในโรงเรียนสำหรับผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการเป็นพลเมืองที่ดี (Kochhar, 2009; National Council for the Social Studies, 2010; นาคยา ปิณฑานนท์, 2564) แต่การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทยกลับพบสภาพการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ ของสังคมศึกษา อันส่งผลให้เป้าหมายและคุณค่าของสังคมศึกษาถูกด้อยค่าลง ซึ่งอาจเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนและขาดความรู้เรื่องสังคมศึกษา การจะทำให้สังคมศึกษาเกิดคุณค่าแก่ผู้เรียนสูงสุดต้องเริ่มจากระดับสถานศึกษาที่มีการออกแบบหลักสูตรและพัฒนารายวิชาที่คำนึงถึงธรรมชาติ เป้าหมาย และคุณค่าของสังคมศึกษา

ระบบการศึกษาปัจจุบันมุ่งเน้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based management) เพื่อให้มีความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล บริบทของท้องถิ่น และสภาพภูมิสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจและตอบสนองต่อบริบทเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานจึงจำเป็นต้องอาศัยจุดเน้นของสถานศึกษานั้น ๆ มาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาซึ่งเป็นการตกผลึกของความปรารถนาและความมุ่งหวังของโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ ทั้งยังเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน จึงถือเป็นสิ่งสะท้อนจุดเน้นของสถานศึกษานั้น ๆ (Brown, 1990; Edge, 2000; Fullan & Watson, 2000; Missouri Department of Elementary and Secondary Education, 2019; Wallace, Engel, & Mooney, 1997)

โรงเรียนบางกะปิ มีวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา คือ “เป็นสถานศึกษาวิถีใหม่ มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานสากล มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างสรรค์เทคโนโลยี ดำรงชีพออย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบางกะปิ, 2565) จากถ้อยคำที่ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาของโรงเรียนบางกะปิจะพบจุดเน้นที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนจำนวนมากซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นฐานคิดในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของผู้เรียน

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ โรงเรียนบางกะปิที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่มีการนำวิสัยทัศน์สถานศึกษาของโรงเรียนบางกะปิมาเป็นฐานคิดในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งยังมีลักษณะการจัดหลักสูตรที่โน้มเอียงไปในลักษณะการอ้างอิงมาตรฐาน (Standards-referenced) โดยการกำหนดคำอธิบายรายวิชาจะนำหัวข้อเนื้อหา ที่ระบุไว้ในสาระการเรียนรู้แกนกลางมาเขียนเรียงต่อกัน ตามด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยมิได้นำบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการกำหนดคำอธิบายรายวิชา อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาขาดความยืดหยุ่น และผูกมัดการจัดการศึกษาไว้ตามแบบแผนของส่วนกลาง อีกทั้งการกำหนดชื่อรายวิชานั้นจะอาศัยชื่อกลุ่มสาระหรือชื่อสาระมาเป็นชื่อของรายวิชาแล้วใส่เลขลำดับการเรียนตามชั้นปี ชื่อรายวิชาซึ่งควรจะสื่อความให้ทราบว่ารายวิชานี้ เรียนอะไร อย่างไร เพื่ออะไรนั้นไม่สามารถสื่อความได้ ซึ่งส่งผลให้การประเมินผู้เรียนจากผลการเรียนที่ไม่ทราบว่าผลการเรียนวิชาดังกล่าวนี้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจหรือบกพร่องในเรื่องใด (คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางกะปิ, 2565)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในประเทศไทย พบว่า งานวิจัยจำนวนมากเป็นการดำเนินการวิจัยในลักษณะการพัฒนารายวิชา ขณะที่งานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งเน้นศึกษา สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรเพื่อชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบในภาคปฏิบัติของการนำหลักสูตรไปใช้ แต่ไม่พบงานวิจัยที่นำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ในบริบทประเทศไทยที่จัดการศึกษาอิงมาตรฐานมาอย่างยาวนาน แต่ยังไม่เกิดการกระจายอำนาจในการพัฒนาหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน การดำเนินงานวิจัยพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาที่ชี้ให้เห็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐานที่คำนึงถึงทิศทางการพัฒนาพลเมืองของชาติที่สอดคล้องไปกับความต้องการของท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินงานวิจัยพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษาผ่านการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียนบางกะปิที่อาศัยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามาเป็นฐานคิดสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา
2. เพื่อประเมินหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้เกี่ยวกับแนวคิดหลักสูตรสังคมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาและแนวคิดเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า หลักสูตรสังคมศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมประชาธิปไตย สามารถนำองค์ความรู้มาใช้ในการทำงานร่วมกับการตัดสินใจ การแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมทางสังคมในฐานะพลเมืองโลก โดยในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐานจะคำนึงถึงความต้องการของชาติจากการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด และนำบริบทของผู้เรียน พื้นที่ โรงเรียน ชุมชน และสภาพภูมิสังคมมาเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรผ่านการนำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามากำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนและเป็นเป้าหมายของหลักสูตร มีการกำหนด

ขอบข่าย (Scope) ด้วยประเด็น (Theme) ที่สนับสนุนการบูรณาการ มีการกำหนดลำดับสิ่งที่เรียน (Sequence) ที่มีความต่อเนื่องกัน มีการสร้างจุดเน้นรายวิชาในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและพัฒนารายวิชาพื้นฐาน จำนวน 28 รายวิชา แล้วดำเนินการประเมินผลหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ของโรงเรียนบางกะปิ เนื่องจากโรงเรียนบางกะปิเป็นสถานศึกษาที่เน้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) แต่หลักสูตรสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน อีกทั้งบุคลากรทางการศึกษามีความต้องการจะปรับและพัฒนาหลักสูตรแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษาในทุกกระบวนการ

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านหลักสูตรสังคมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูและผู้แทนผู้ปกครอง เป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางเกี่ยวกับความสอดคล้อง และความเหมาะสมของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษาผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.3 ผู้บริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

2.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบางกะปิ จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระอื่น ๆ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนศิษย์เก่า ซึ่งมีหน้าที่ประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

3. ขั้นตอนการพัฒนาและประเมินผลหลักสูตร โดยในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) มีลำดับขั้นตอนการวิจัยตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา

ผลการวิจัย

ผู้พัฒนาหลักสูตรได้นำวิสัยทัศน์ของโรงเรียนบางกะปิ คือ “เป็นสถานศึกษาวิถีใหม่ มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานสากล มีความรู้คู่คุณธรรม สร้างสรรค์เทคโนโลยี ดำรงชีพออย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมาใช้เป็นจุดเน้น ในการพัฒนาหลักสูตรผ่านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษา สมรรถนะระดับสถานศึกษา

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร และรายวิชาพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ จำนวน 28 รายวิชา ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาเป็น ดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้บริหารหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 10 คน ถึงความเหมาะสมของหลักสูตร ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

ที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	สรุปผล
1	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสามารถสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาผู้เรียน	4.70	0.48	เหมาะสมมากที่สุด
2	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาผู้เรียนในบริบทของสังคมปัจจุบัน รวมทั้งทิศทางการพัฒนาในอนาคต	4.60	0.69	เหมาะสมมากที่สุด
3	จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบางกะปิและท้องถิ่น	4.60	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
4	จุดเน้นของหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบันรวมทั้งทิศทางการพัฒนาในอนาคต	4.60	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
5	สมรรถนะสำคัญระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนบางกะปิและท้องถิ่น	4.60	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
6	สมรรถนะสำคัญระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบันรวมทั้งทิศทางการพัฒนาในอนาคต	4.50	0.53	เหมาะสมมากที่สุด
7	โครงสร้างหลักสูตรมีการเรียงลำดับรายวิชาที่เรียนซึ่งช่วยให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้	4.60	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
8	ชื่อรายวิชาสามารถสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจถึงจุดเน้นและเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ	4.50	0.53	เหมาะสมมากที่สุด
9	คำอธิบายรายวิชากระชับ และสามารถสื่อสารถึงภาพรวมของการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ	4.50	0.53	เหมาะสมมากที่สุด
10	คำอธิบายรายวิชาสามารถสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ถึงเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน	4.60	0.52	เหมาะสมมากที่สุด
11	คำอธิบายในรายวิชาต่าง ๆ เหมาะสมและสัมพันธ์กับบริบทในชีวิตและช่วงวัยของผู้เรียน	4.50	0.53	เหมาะสมมากที่สุด
12	ภาพรวมของหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนบางกะปิและท้องถิ่น	4.50	0.53	เหมาะสมมากที่สุด
13	ภาพรวมของหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบันรวมทั้งทิศทางการพัฒนาในอนาคต	4.40	0.52	เหมาะสมมาก
ความเหมาะสมภาพรวม		4.55	0.28	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสามารถสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจถึงทิศทางการพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตร ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบางกะปิ จำนวน 25 คน ถึงความเป็นไปได้ของหลักสูตร ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตร

ที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	สรุปผล
ด้านการนำหลักสูตรไปใช้				
1	ครูผู้สอนรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ของโรงเรียนบางกะปิสามารถจัดการเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรนี้ได้	4.64	0.49	เป็นไปได้มากที่สุด
2	หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ สามารถมาร่วมบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา	3.96	0.73	เป็นไปได้มาก
3	หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน	4.08	0.70	เป็นไปได้มาก
4	นักเรียนมีโอกาสได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านตามที่มีการกำหนดไว้ในหลักสูตร	4.40	0.58	เป็นไปได้มาก
ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ (จบชั้น ม.3)				
5	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นนวัตกรรมที่สร้างชิ้นงานอันเป็นประโยชน์และแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบพอเพียงและยั่งยืน	4.28	0.54	เป็นไปได้มาก
6	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ทำงานกับผู้อื่นได้ทั้งฐานะผู้นำและผู้ตาม	4.52	0.59	เป็นไปได้มากที่สุด
7	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี ใฝ่เรียนรู้ เท้าทันการเปลี่ยนแปลง ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ภายใต้กรอบของศีลธรรมและกฎหมาย	4.56	0.58	เป็นไปได้มากที่สุด
ด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน (จบชั้น ม.6)				
8	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีวิจรณ์ญาณ ผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน	4.00	0.50	เป็นไปได้มาก
9	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนสามารถประสานความร่วมมือและสื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น เพื่อความเข้าใจอันดีในการทำงาน	4.40	0.58	เป็นไปได้มาก
10	หลักสูตรนี้ช่วยพัฒนาให้นักเรียนสามารถขึ้นำและจัดการตนเองให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา ทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก	4.52	0.51	เป็นไปได้มากที่สุด
ความเป็นไปได้ภาพรวม		4.34	0.40	เป็นไปได้มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์ภาพรวมอยู่ในระดับเป็นไปได้มาก โดยประเด็นที่มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูผู้สอนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนบางกะปิ สามารถจัดการเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรนี้ได้ ขณะที่ประเด็นซึ่งมีผลการประเมินเฉลี่ยน้อยสุด คือ หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ สามารถร่วมบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา สามารถสรุปผลตามประเด็นได้ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์หลังกำหนดหลักสูตร ผลวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Based – line data) ปรากฏว่า จุดเน้นของสถานศึกษาที่เป็นฐานคิดสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การคำนึงถึงบริบทของโลกที่มีความเป็นพลวัต มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานสากล พัฒนาทั้งความรู้และคุณธรรมจริยธรรม นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และอาศัยหลักคิดจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงความต้องการของชาติจากมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมประชาธิปไตย ปฏิบัติตามกฎหมาย มีสำนึกความเป็นพลโลก มีความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ธำรงความเป็นไทยโดยไม่ลดทอนคุณค่าของชนชาติอื่นตลอดจนตระหนักถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับระบบธรรมชาติ

1.2 การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตรที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีความรู้คู่คุณธรรมใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ผลงานอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และดำรงชีพอย่างมีความสุข ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นเลิศในการทำงาน เป็นเลิศในการจัดการตนเอง ผ่านการกำหนดสมรรถนะสำคัญระดับสถานศึกษา ซึ่งสื่อถึงโรงเรียนบางกะปิ ประกอบด้วย B: Beyond thinking สมรรถนะการคิดขั้นสูงสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม K: Kind communication สมรรถนะการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และ P: Personal growth สมรรถนะการพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตตามศักยภาพอย่างมีความสุข และกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีบุคลิกลักษณะเป็น นวัตกรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้อย่างรู้เท่าทัน ขณะที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้กำหนดให้มีบุคลิกลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นนักประสานความร่วมมือ และเป็นผู้ชี้้นำการจัดการตนเอง หลังจากนั้นได้กำหนดประเด็น (Theme) โดยอาศัยมโนทัศน์สำคัญ (Concept) ตามสาระที่จะจัดสอนในรายวิชานั้น ๆ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงของประเด็น (Theme) ในวิชาที่จัดสอนในระดับชั้นเดียวกัน และความต่อเนื่องในการเรียนรู้ของวิชาที่จัดสอนในแต่ละระดับชั้น

1.3 การสร้างรายวิชาและคำอธิบายรายวิชา การพัฒนาคำอธิบายรายวิชาจะเรียบเรียงอย่างกระชับ เป็นเหตุเป็นผล สะท้อนถึงสิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติตลอดจนผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชานั้น ในส่วนของการกำหนดชื่อรายวิชาจะกำหนดให้สอดคล้องกับจุดเน้นและเป้าหมายของรายวิชา โดยบางรายวิชาจะนำประเด็น (Theme) ของรายวิชานั้น ๆ มาใช้เป็นชื่อของรายวิชา

1.4 การสอบถามคุณภาพหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข ภายหลังจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ได้มีการปรับข้อวิพากษ์ที่ยังสื่อสารได้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และปรับข้อรายวิพากษ์ที่ยังไม่สะท้อนการบูรณาการตามที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา

2. ผลการประเมินผลหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

2.1 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ความเหมาะสมของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์ภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ คำอธิบายรายวิชาเรียบเรียงอย่างกระชับ สื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของรายวิชาต่างจากรูปแบบเดิมที่เน้นพรรณารายละเอียดจำนวนมาก อีกทั้งหลักสูตรน่าสนใจและสอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังมีบางรายวิชาที่ยังไม่ตอบสนองการพัฒนาในอนาคตเท่าที่ควร อาจเพราะตัวชี้วัดจำนวนหนึ่งไม่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป

2.2 การประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตร พบว่า ความเป็นไปได้ของหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์ภาพรวมอยู่ในระดับเป็นไปได้มาก โดยมีข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนเพิ่มเติมของสถานศึกษาระบุว่า สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเกิดขึ้นได้จริง และควรมีการจัดอบรมด้านการพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ให้กับบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้ผู้นำหลักสูตรไปใช้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีการบูรณาการและวางแผนร่วมกันของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในส่วนของการเสนอแนะด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา นั้นผู้ตอบแบบประเมินระบุว่าควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เน้นลงมือปฏิบัติ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกสนุก มีโอกาสในการแสดงศักยภาพของตนเองตลอดจน ถ้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ออกแบบการจัดการเรียนรู้และภาระงานที่บูรณาการระหว่างรายวิชาต่าง ๆ ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ครอบคลุมทุกมิติและลดภาระงาน อีกทั้งยังต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการศึกษิตตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา ถือเป็นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่เป็นการจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน ซึ่งให้อิสระกับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรโดยนำมาตรฐานมาปรับแต่งให้สอดคล้องกับบริบทของตนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถตามที่มาตรฐานคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับที่นักวิชาการหลายท่านได้สื่อสารเพื่อแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดในเรื่องจัดการศึกษาอิงมาตรฐานไว้สอดคล้องกัน (Golod, 2014; Greene, 2014; McTighe & Wiggins, 2012; นาทยา ปิลันธนาพันธ์, 2564) โดยระบุว่ามาตรฐานการเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่มาบังคับว่าผู้สอนจะต้องสอนอย่างไร ใช้ตัวอย่างเนื้อหาใดในการสอน กล่าวอีกนัยหนึ่ง “มาตรฐานการเรียนรู้ไม่ใช่หลักสูตร” การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องอยู่บนฐานของความเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน พื้นที่โรงเรียน ชุมชนและสภาพภูมิสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับคณะทำงานและนักวิชาการที่ได้อธิบายถึงลักษณะและคุณค่าของวิสัยทัศน์สถานศึกษาสอดคล้องกัน (Allen & Kern,

2018; Burnham, 2010) ที่ระบุว่าสถานศึกษาต้องแสวงหาความสมดุลระหว่างความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครอง บริบทของท้องถิ่น และความคาดหวังของชาติเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนองค์กร วิสัยทัศน์จึงเป็นเสมือน เป้าหมายของสมาชิกทุกคนในองค์กรและเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ ดังนั้นการนำวิสัยทัศน์สถานศึกษามาเป็นฐาน คิดในการพัฒนาหลักสูตรภายใต้การจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐานจะส่งผลให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดเน้นของหลักสูตรสมรรถนะระดับสถานศึกษา ผลลัพธ์การเรียนรู้ตลอดจนโครงสร้างหลักสูตร และรายวิชามีความ สอดคล้องและสัมพันธ์กับบริบท

2. การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาอิงวิสัยทัศน์สถานศึกษา สามารถอภิปรายตามประเด็น ดังนี้

2.1 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่า การนำวิสัยทัศน์สถานศึกษามาใช้เป็นฐานคิดในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ส่งผลให้ หลักสูตรมีความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคมโดยรอบ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิริสสา ไสยแก้ว (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ แก้วอุ่นเรือน (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ประเด็นภาพรวมของหลักสูตรสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งทิศทางการพัฒนาในอนาคต มีผลการประเมินเฉลี่ยน้อยสุดนั้น ผู้ตอบแบบประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะว่า อาจเป็นเพราะ ตัวชี้วัดจำนวนหนึ่งยังไม่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งประเด็นของตัวชี้วัดจำนวนหนึ่ง ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทสังคมในปัจจุบันเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยนี้สะท้อนมุมมอง การให้ต้องตระหนักว่าการกำหนดตัวชี้วัดจะต้องมีคุณภาพจริง และผู้กำหนดตัวชี้วัดจำเป็นต้องมีมุมมองเชิงอนาคต (Future-oriented perspective) เพื่อให้สิ่งที่คาดหวังในตัวชี้วัดไม่ล้าสมัยเร็วเกินไป ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในสังคม

2.2 การประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นอาศัยประสบการณ์ของครูทุกท่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ซึ่งเข้าใจในบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา อีกทั้งยังผ่านการกลั่นกรองในกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ที่มีตัวแทนของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและผู้ปกครอง เข้าไปร่วม ให้ความคิดเห็น อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อเป็นห่วงบางประการในการนำไปใช้ในบริบทจริง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของผู้ตอบแบบประเมินที่ระบุว่า สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณและอำนาจการความสะดวก ด้านต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับโอกาสศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้านให้ เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียน ทั้งยังควรส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการสอนที่เป็น ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในรายวิชาต่าง ๆ นอกจากนี้หากพิจารณาจาก คำอธิบายรายวิชาที่จัดการศึกษามาก่อนหน้าจะมุ่งเน้นไปที่การให้ความรู้ตามประเด็นหัวข้อที่ระบุในหนังสือทำให้ เมื่อมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติจริง มีผลการประเมิน ความเป็นไปได้เฉลี่ยน้อยกว่าผลการประเมินความเป็นไปได้เฉลี่ยของผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ ตรุณี จำปาทอง (2560) ที่ระบุว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับนั้น ครูส่วนมากนิยมจัด

การเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหนังสือของสำนักพิมพ์เป็นหลักวัดและประเมินผลด้านองค์ความรู้มากกว่าทักษะการคิด และไม่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนจึงมีลักษณะผูกขาดเป็นรูปแบบเดียวกันในทุกพื้นที่ เน้นการพัฒนาเฉพาะมิติด้านความรู้โดยละเลยการพัฒนาผู้เรียนในมิติอื่น ดังนั้นการวางหลักสูตรที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนบางกะปิ คาดหวังให้เกิดขึ้น แต่ก็ยังมีข้อกังวลถึงสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนซึ่งคุณครูยังคงคุ้นเคยกับการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิม เป็นเหตุให้ผลการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตรด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และด้านสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับเป็นไปได้มาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้เป็นการพัฒนาขึ้นโดยอาศัยวิสัยทัศน์สถานศึกษาของโรงเรียนบางกะปิ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนของโรงเรียนบางกะปิ ชุมชน และสถานการณ์โลก ในปัจจุบัน หากผู้ที่มีความสนใจอยากจะทำหลักสูตรในลักษณะเดียวกัน สามารถนำเทคนิควิธี และกระบวนการทำงานไปปรับใช้ในบริบทของสถานศึกษาที่ต้องการจะพัฒนาหลักสูตรได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรนำรายวิชาที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้โดยตรง

2. การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้เป็น การวางโครงสร้างหลักสูตรและการพัฒนารายวิชาพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ทุกรายวิชา อย่างไรก็ตาม การนำรายวิชาเหล่านี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ผู้สอนต้องวางแผนการจัดทำโครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ที่ไม่ละเลยคุณค่าของการจัดการศึกษาแบบอิงมาตรฐาน และคำนึงถึงเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชา

3. การนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในบริบทสถานศึกษา ในกระบวนการของการจัดทำโครงสร้างรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกลั่นกรองและสะท้อนความคิดเห็นร่วมด้วย เพื่อจะทำให้หน่วยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่งเสริมการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจะทำให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้และกำหนดภาระงานช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างครอบคลุมทุกมิติและลดภาระงานของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการดำเนินการวิจัยต่อ โดยนำโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัย ในครั้งนี้ไปพัฒนาโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมและภาระงาน ตลอดจนดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. ควรมีการนำการวิจัยลักษณะนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในบริบทของสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษาเปรียบเทียบตลอดจน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในสถานศึกษา

3. ควรมีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับข้อจำกัดและความไม่เป็นปัจจุบันของมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตลอดจนแนวทางการกำหนดและพัฒนามาตรฐาน ตัวชี้วัดที่มีคุณภาพ

มีมุมมองเชิงอนาคต (Future-oriented perspective) เพื่อให้สิ่งที่คาดหวังในตัวชีวิต ไม่ล้าสมัยเร็วเกินไปก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในสังคม

4. ควรมีการดำเนินการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์สถานศึกษากับทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้เกิดการกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนนำวิสัยทัศน์เหล่านั้นมาใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางกะปิ. (2565). *เอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบางกะปิ พุทธศักราช 2565*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนบางกะปิ.
- งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนบางกะปิ. (2565). *โรงเรียนบางกะปิ*. สืบค้นจาก <http://bangkapi.ac.th/>
- จิรสภา ไสยแก้ว. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 15(69), 161 - 167.
- ดรุณี จำปาทอง. (2560). สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 10(2), 121 - 135.
- นัตยา ปลัณธนานนท์. (2564). *สังคมศึกษา: ยุคมาตรฐานกำกับ*. กรุงเทพฯ: โรจนพริ้นท์ติ้ง.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่ม 116 ตอนที่ 74ก, น. 1-23).
- วิไลลักษณ์ แก้วอ่อนเรือน. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 2(2), 91-97.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Allen, K. A., & Kern, P. (2018). *School vision and mission statements should not be dismissed as empty words*. Retrieved from <https://theconversation.com/school-vision-and-mission-statements-should-not-be-dismissed-as-empty-words-97375>
- Brown, D. J. (1990). *Decentralization and School-based Management*. Basingstoke: Taylor & Francis.
- Burnham, J. W. (2010). *Why vision?* Retrieved from http://www.is-toolkit.com/knowledge_library/kl_files/WhyVision_JohnWestBurnham
- Edge, K. (2000). *School - Based Management*. Washington, D.C.: Worldbank.
- Fullan, M., & Watson, N. (2000). School-Based Management: Reconceptualizing to Improve Learning Outcomes. *School Effectiveness and School Improvement*, 11(4), 453-473.
- Golod, A. (2014). *Common Core: Myths and Facts*. Retrieved from <https://www.usnews.com/news/special-reports/a-guide-to-common-core/articles/2014/03/04/common-core-myths-and-facts>

- Greene, P. (2014). *Common Core -- Curriculum or Not?* Retrieved from https://www.huffpost.com/entry/common-core-curriculum-standards_b_5297876
- Kochhar, S. K. (2009). *Teaching of social studies* (20nd ed.). New Delhi: Sterling Publisher.
- McTighe, J., & Wiggins, G. (2012). *Common Core Big Idea Series 2: The Standards Are Not Curriculum*. Retrieved from <https://www.edutopia.org/blog/common-core-standards-not-curriculum-jay-mctighe-grant-wiggins>
- Missouri Department of Elementary and Secondary Education. (2019). *Missouri Schoolwide Positive Behavior Support Tier 1 Implementation Guide*. Missouri: University of Missouri.
- National Council for the Social Studies. (2002). *National Standards for Social Studies Teachers*. Maryland: NCSS Publications.
- National Council for the Social Studies. (2010). *National Curriculum Standards for Social Studies: A Framework for Teaching, Learning, and Assessment* (2nd ed.). Maryland: NCSS Publications.
- Wallace, R. C., Engel, D. E., & Mooney, J. E. (1997). *The learning school : a guide to vision-based leadership*. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press.